

Asia: Kairinevan tuuli- ja aurinkovoima-alueen osayleiskaava

Halsuan kunta
halsua.kunta@halsua.fi

Lausunto

1 Johdanto

Hankkeessa Neova Oy:n tytäryhtiö Vapo Terra Oy suunnittelee 22 voimalan tuuli- ja aurinkovoimapuistoa, joka sijoittuu Halsuan Kairinevan ja Kokkolan Peränevan alueille. Hankealueen kokonaispinta-ala on 2 260 ha, josta aurinkovoimaloiden alue kattaa n. 282 ha. Hankealueen elinympäristöt koostuvat voimakkaasti ihmisen käsittelemistä metsä- ja suoalueista. Merkittävä osa on käytöstä poistuvaa tai poistunutta turvetuotantoaluetta. Sähkönsiirron osalta tarkastellaan kahta vaihtoehtoa joko maakaapeliyhteydellä wpd Finland Oy:n Tuohimaa-Riutanmaan hankealueelle ja siitä yhteisjohdolla kantaverkkoon tai suunnitteilla olevaan Fingridin Jylkkä-Alajärvi-voimajohtolinjaan. Tämä lausunto on samansisältöinen Luonnonvarakeskuksen hankkeen YVA-selostuksesta antaman lausunnon kanssa.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Selostuksessa hankkeen vaikutukset eläimistölle arvioidaan korkeintaan vähäisiksi ja metsäpeuralle korkeintaan kohtalaisiksi.

Hankealueella voi esiintyä kaikkia neljää suurpetoa. Luke huomauttaa, että alueen merkitystä suurpetojen ja suden lisääntymis- ja levähdysalueina, ei voida ohjelmassa suunniteltujen selvitysten avulla määrittää.

Soidinpaikkojen selvittämiseen on selostuksen mukaan käytetty yhteensä 6 maastotyöpäivää ja ne on kohdennettu sellaisille alueille, joille saattaisi sijoittua paikallisesti tärkeitä soidinalueita. Luke huomauttaa, että soidinkeskuksessa havaitut kukot ovat minimimäärä. Kaikki kukot eivät välttämättä ole olleet kartoitushetkinä soidinkeskuksessa, vaikka ne siellä keskimäärin viihtyvätkin kiivaimpaan soidinaikaan.

Luke näkee puutteena sen, että soidinpaikkaselvitykset on toteutettu vain yhtenä vuonna. Kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Vaikutusten arvioinnissa olisi tullut huomioida, että yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle.

Luontoselvityksissä ei tulisi jättää kartoittamatta tavanomaisia metsäkohteita, jotta kokonaiskuva alueen linnustosta, kuten metsäkanalinnuista, ei jäisi erityiskohteiden varaan. Hankealueelta saattaa jäädä tällöin laajoja alueita kartoittamatta.

Luke on aiemmassa lausunnossaan korostanut jo hankealueen ja sen ympäristön merkitystä metsäpeuralla. Hankealue kuuluu metsäpeuralle keskeisiin lisääntymisajan elinympäristöihin. Lähimmät Natura-alueet, joissa suojeluperusteena on mm. metsäpeura sijoittuvat 2,6 km päähän (Kotkanneva ja Pikku-Koppelon metsät) ja Pilvineva 5,3 km päähän. Sähkönsiirtoreitti 2,6 km päähän Pilvinevasta.

Hankkeessa tulee kiinnittää erityistä huomiota Natura-verkoston yhteyksien säilyttämiseen. Metsäpeuralle tärkeiden suo- ja metsävaltaisten Natura2000 - alueiden ja tuulivoiman väliin tulisi jättää n. 5 km suojavyöhyke (ks. Skarin ym. 2018 ja Tolvanen ym. 2023). Suo- ja metsävaltaisten Natura2000 alueiden sisälle tai läheisyyteen on vältettävä rakentamista teitä, sähkölinjoja tai muuta infraa, koska ne heikentävät ko. alueen luontoarvoja erityisesti metsäpeuran näkökulmasta. Mitä enemmän alueella tai sen välittömässä läheisyydessä (5 km) säteellä on erilaisia lineaari- tai muita rakenteita, sitä enemmän luonnontilainen alue ja sen laatu metsäpeuran elinympäristönä heikkenee (esim. Wittmer ym. 2007, Whittington ym. 2011 ja anon. raportti 2022). Luke näkee, että muiden tuulivoimahankkeiden kanssa yhteisvaikutuksina mahdollinen Natura-alueisiin kohdistuva meluhäiriö olisi tärkeä huomioida vaikutusten arvioinnissa.

Suovaltaisten Natura-alueiden verkosto muodostaa elintärkeän rungon metsäpeuran lisääntymiselinympäristöille. Merkittävä määrä metsäpeuroista kuitenkin vasoo ja hoitaa vasaan myös Natura-alueiden ulkopuolella usein Natura-alueiden tuntumassa. Yksin Natura-alueiden verkosto ei pysty ylläpitämään elinkykyistä metsäpeurapopulaatiota, koska metsäpeuralle soveltuvat Natura-alueet ovat pienialaisia ja kaukana toisistaan. Natura-alueiden ympäristön erämaat ja Natura-alueiden väliset ekologiset yhteydet ovat siksi keskeisiä elinkykyisen metsäpeurakannan säilyttämisessä.

Yhtenäiset häiriöttömät luontoalueet ovat tärkeitä ihmistoimintaa karttaville lajeille kuten metsäpeura ja suurpedot. Hanke rajautuu Tuohimaa-Riutanmaan (73 voimalan) hankkeeseen ja alueen läheisyydessä (n. 30 km säteellä) on 18 eri vaiheissa olevaa tuulivoimahanketta. Useat näistä hankkeista rajautuvat toisiinsa ja muodostavat laajoja tuulivoimalakokonaisuuksia (kts. YVA-ohjelman s. 415, Kuva 21.1 Tuulivoimahankkeet Kairinevan ja Peränevan hankealueen ympäristössä).

Selostuksessa todetaan, että yhteisvaikutukset eivät lisää lajeihin kohdistuvia vaikutuksia, koska lajien elinpiirit eivät yleensä ulotu useamman tuulivoimahankkeen alueelle. Luke huomauttaa, että mikäli tuulivoimarakentaminen aiheuttaa elinympäristön heikkenemistä millekään lajille, tämänhetkinen tuulivoimarakentamisen volyyymi saattaa aiheuttaa laajalla alueella yhteisvaikutuksina elinympäristön heikkenemistä populaatiotasolla. Tällöin vaikutukset eivät rajoitu vain tuulivoimahankkeen alueella eläviin yksilöihin, vaan vaikuttavat mahdollisesti laajalla alueella ja pitkällä tähtäimellä kyseisten lajien menestymiseen.

Ristiriitaisesti selostuksessa todetaan kuitenkin tarkastellessa hankkeen yhteisvaikutuksia ekologisiin verkostoihin, että toteutuessaan kaikki tuulivoima- ja voimajohtohankkeet lisäävät pirstoutumista. Ja useiden hankkeiden toteutuessa yhteisvaikutukset tavalliselle metsäluonnolle arvioidaan merkittävyydeltään jo kohtalaiseksi.

Selostuksessa yhteisvaikutukset riistalajistoon arvioidaan vähäisiksi, mutta Karhumaan Metsästysseura ry:n metsästystoimintaan vaikutukset arvioidaan voimakkaammaksi, sillä hankkeiden tuomat muutokset sijoittuvat lähes täysin seuran metsästysalueille ja seuralta poistuu hankkeiden myötä kokonaan käytöstä metsästysalueita (aurinkovoima-alueet). Mikäli rakennustoimet ajoittuisivat samaan aikaan, voi seuran metsästystoiminta estyä kokonaan. Kyseisen seuran metsästykseseen vaikuttaa myös hanke yksinään. Sillä esim. aurinkovoimaloiden läheisyydessä voimalat on otettava huomioon yli kilometrin etäisyydellä, jolloin kiväärillä metsästäminen rajoittuu laajoilla alueilla. Luke huomauttaa, että mikäli lisäksi syntyy vaikutuksia riistalajistoon, vaikutukset Karhumaan Metsästysseuralle saattavat olla huomattavat.

Luke huomauttaa lisäksi, että riistalajisto on pitkälti aiemmin mainittua tavallista metsäluontoa ja -lajistoa, joihin toisaalta nähdään selostuksessa kohdistuvan yhteisvaikutuksina kohtalaisiakin vaikutuksia.

Selostuksessa on hahmoteltu ekologisia yhteyksiä sivulla 427 (kuva 21.12. Hahmotelma merkittävimmistä, lähinnä suurempien luonnontilaisten suoalueiden muodostamista ekologisista yhteyksistä noin 30 km säteellä hankkeen tuulivoimaloista.). Luke näkee, että tällainen tarkastelu on erittäin tärkeää, mutta samalla Luke huomauttaa, että ekologisia yhteyksiä ei voi suoraviivaisesti määrittää/kaavoittaa eri voimala-alueiden väliin. Ekologiset yhteydet ovat sellaisia jo olemassa olevia alueita, joita eläimet käyttävät siirtymiseen niille epäsuotuisien alueiden läpi. Nämä käyttävät tulisi selvittää ja huomioida, että toimiakseen käytävien tulee olla riittävän leveitä ja yhtenäisiä ja niiden tulee palvella useita erilaisia lajeja. Erilaiset rakennetut alueet katkaisevat tai heikentävät yhteyksien toimivuutta.

Luke näkee, että vaikutusten arvioinnissa olisi syytä tarkastella olemassa olevaa kirjallisuutta laajemmin. Nisäkkäiden osalta on vastakkaisiakin tutkimustuloksia, kuin selostuksessa käytetyissä viitteissä. Eläinten on havaittu liikkuvan tuulivoimala-alueilla, mutta käyttävän näitä alueita merkittävästi vähemmän kuin alueita etäämmällä tuulivoimasta. Esimerkiksi Lopucki ym. 2017 havaitsivat, että metsäkauris ja rusakko välttelivät tuulivoimala-alueita ja voimaloiden läheisyyttä. Samaisessa tutkimuksessa kettukin liikkui vähemmän tuulivoimala-alueilla kuin kontrollialueilla.

Tässä mainitun lajiston osalta Luke huomauttaa myös, että tapauksissa, joissa elinympäristö muuttuu lajille käyttökelvottomaksi ja yksilöt siirtyvät muualle, lajin sisäinen kilpailu kiristyy. Alueen ulkopuolella voi näkyä lyhytaikainen immigraatiosta johtuva positiivinen vaikutus, mutta elinympäristön tuhoutuminen on populaatiotasolla vaikutukseltaan suoraan verrattavissa kantokyvyn pienenemiseen. Hieman pidemmällä, muutaman vuoden aikavälillä, voi olla yhdentekevää populaatiotasolla, siirtykö yksilöt muualle vai kuolivatko ne heti.

Luke huomauttaa, että tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi. Osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. karhu, susi, metsäpeura) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita.

3 Lausunnon tiivistelmä

Hankealue kuuluu metsäpeuran Suomenselän esiintymisen ydinalueisiin. Luke näkee, että selostuksessa hankkeen vaikutustenarviointi metsäpeuran osalta on puutteellinen. Kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle. Tällöin tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen. Luontoselvityksissä ei tulisi jättää kartoittamatta tavanomaisia metsäkohteita, jotta kokonaiskuva alueen linnustosta, kuten metsäkanalinnuista, ei jäisi erityiskohteiden varaan. Hankealueelta saattaa jäädä tällöin laajoja alueita kartoittamatta. Suurpetojen osalta tehdyt selvitykset mahdollistavat vain karkean arvion ko. lajien esiintymisestä alueella. Alueen merkitystä näiden lajien lisääntymis- ja levähdysalueina, ei voida tehtyjen selvitysten avulla poissulkea. Luke huomauttaa, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. suurpedot) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita. Luke huomauttaa, että tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 20.06.2024 klo 16:03:06.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Paasivaara

Liitteet:

Tiedoksi: